

DOI 10.29254/2077-4214-2019-1-2-149-238-240

УДК 378.6:61.016:616.31–053.2–085]–048.78 – 054.6 – 057.875

Каськова Л. Ф., Ващенко І. Ю., Хміль О. В., Андріянова О. Ю., Янко Н. В.

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ДИТЯЧА ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава)

irenavashchenko@gmail.com

Вступ. Освітній процес у вищому медичному навчальному закладі повинен бути побудований на тлі сучасних інтенсивних психолого-педагогічних технологій, що запроваджує максимальну інтенсифікацію навчання для студентів-іноземців.

Однією з форм реформування системи освіти в Україні є впровадження кредитної системи навчання відповідно до міжнародних стандартів, яка передбачає інтеграцію в міжнародний освітній простір, підготовку компетентних конкурентоспроможних фахівців за спеціальністю «Стоматологія», які відповідають потребам інноваційного розвитку країни. Визначним фактором у підготовці майбутнього лікаря стоматолога є активна освітня позиція студента. Підготовка студентів, які є іноземними громадянами, навчаються за спеціальністю «Стоматологія» та опановують дисципліну «Дитяча терапевтична стоматологія» в Українській медичній стоматологічній академії (УМСА), має свої особливості, пов'язані з викладанням російською або англійською мовами.

Секрет освітнього прогресу студентів навчання в іншомовному середовищі – це наявність гіпермотивації. У мовному середовищі виникає унікальний симбіоз духовних і утилітарних потреб, що призводить до високої внутрішньої мотивації студентів-іноземців. Зовнішня мотивація також важлива. У мовному середовищі головна роль відведена викладачеві і змісту навчального процесу, що є найбільш впливовим фактором у формуванні освітнього медичного та мовного середовища: воно стимулює лінгвістичну та освітню активність, заохочує до опанування знань та вмінь, вирішення комунікативних і освітніх завдань [1].

Складовою частиною навчального процесу є впровадження нових більш досконалих інноваційних методів викладання теоретичного матеріалу та здійснення контролю знань та умінь студентів з дисципліни «Дитяча терапевтична стоматологія» у вищих медичних навчальних закладах.

Інноваційний процес – це узагальнення комплексної діяльності по створенню, опануванню, використанню, розповсюдженню інновацій. Новація – це засіб, який опановує саме новітні технології, методи, методи програми та ін. Інновація означає опанування цього засобу. Термін «інновація» – це спрямована зміна загальної системи, яка створює умови для переходу з одного стану у принципово новий [1]. Досвід творчої та інноваційної діяльності студентів впливає на формування компетентності майбутнього спеціаліста. Досконале впровадження інноваційних методів навчання дозволяє зробити відкритим до нововведень мислення самих студентів-іноземців, формує його незалежну думку. Викладач виконує функції планування і організації, мотивації і контролю

навчання. Сучасні вимоги, що висунуті до програм підготовки лікарів-стоматологів, побудовані за кредитно-модульним та інтегральним принципами та мають проблемно-орієнтований підхід у роботі з пацієнтом. Це відображено в освітній програмі підготовки дитячого лікаря-стоматолога, яка сприяє формуванню професійних компетенцій та критичного мислення.

Мета дослідження. Розвинути у студентів-іноземців, які навчаються за спеціальністю «Стоматологія», системне інтегроване клінічне мислення під час опанування дисципліни «Дитяча терапевтична стоматологія», оволодіти професійними клінічними навичками, вміти вирішувати клінічну проблему та призначати комплекс лікувально-профілактичних заходів.

Об'єкт і методи дослідження стали студенти-іноземці стоматологічного факультету, які навчалися на кафедрі дитячої стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань УМСА, на англійській та російській мовах.

Результати дослідження та їх обговорення. Виховати здатність до взаємодії та партнерства із фахівцями різного профілю з метою здобуття найвищого результату у лікуванні хворої дитини, роботи в колективі, деонтологічну поведінку. В цілях навчання передбачено оволодіння компетенціями, що базуються на основних когнітивних, операційних, законодавчих, комунікативних навичках (вміннях), а також головна роль у процесі самостійної роботи відводиться самоосвіті. Компетентність дитячого лікаря-стоматолога формується під час професійної діяльності і характеризує здатність фахівця вирішувати нагальні проблеми, що виникають під час професійної діяльності. Свідоме підвищення теоретичного рівня студентом є однією з ланок до оволодіння практичними навичками з дисципліни. Застосовуються ефективні педагогічні технології під час проведення практичних занять: аналіз клінічних ситуацій, рішення ситуаційних завдань з диференційною діагностикою, складання плану лікувальних та профілактичних заходів, аналіз помилок та запобігання ускладнень і т. д. Одним з найбільш вживаних засобів у формуванні професійних навичок та умінь широко використовуються мультимедійні інтерактивні лекції зі зворотнім зв'язком між суб'єктами викладання, семінари в малих групах, методики роботи у конкурентних групах в міждисциплінарному аспекті, що призводить до кращого засвоєння матеріалу, самопідготовка з вивченням літератури, створенням тематичних презентацій, повідомлень, проведення міні-конференцій, рольових ігор з моделюванням роботи лікаря-стоматолога, взаємний аудит.

Формування компетентності проходить послідовно 4 рівня (Miller G.E., 1990): від рівня «знати» до рівня «зробити». Компетентність вважається сформованою,

починаючи з третього рівня – «показати як». Навчальні плани та робочі програми для підготовки фахівців другого магістерського рівня містять стандарти компетенції та спрямовані на оцінку якості підготовки фахівців.

Управління процесом надання кваліфікованої медичної стоматологічної допомоги є основною компетенцією майбутнього фахівця. Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій. До загальних та спеціальних компетентностей відносять: вміння встановлювати первинний контакт з пацієнтом, розділяти і класифікувати його проблеми, надавати первинну медичну допомогу незалежно від тяжкості стану хвороби, статі, віку та інших особливостей пацієнта, вміння ефективно і адекватно управляти процесом надання медичної допомоги з раціональним використанням наявних ресурсів охорони здоров'я, координувати медичну допомогу з іншими фахівцями, забезпечити захист інтересів пацієнта і доступність необхідної медичної допомоги.

Дуже важливо майбутніх фахівців дитячих лікарів-стоматологів навчити особистісно-орієнтованому підходу з формуванням вміння визначати перевагу пацієнта, консультувати його без обмеження права на незалежність і самостійність, забезпечити тривале і безперервне спостереження, здатність вирішувати певні проблеми пацієнта через відбір і оцінку інформації при зборі анамнезу, обстеженні, вміння приймати рішення в невідкладних ситуаціях, проводити ранню діагностику на початкових, недиференційованих стадіях захворювання, раціонально призначати діагностичні та лікувальні втручання складають одне з головних вимог до компетентності, що пред'являються до лікаря-стоматолога.

Володіння особистісно-орієнтованим підходом у спілкуванні студента з пацієнтом дозволяє відповідально спрямувати методи діагностики та лікування дитини у належному руслі та досягнути паритету у відносинах з ним.

Самостійний прийом хворого проводиться студентом під наглядом викладача під час вивчення модуля M1 та M2 «Дитяча терапевтична стоматологія», з послідовним виконанням клінічних етапів стоматологічного обстеження та лікування, комунікативні тренінги, лікування та проведення комплексного лікування, міжлікарська взаємодія, робота в команді, та встановлення міждисциплінарних зв'язків.

Підвищити ефективність та актуальність самостійної підготовки іноземного студента дозволяє його індивідуальна позааудиторна самостійна робота. Згідно з тематичним планом на неї відведена більша частина

годин, присвячених модулю. Так, одним з інноваційних методів є портфоліо, який ефективно застосований нами у педагогічній діяльності для організації накопичувальної системи оцінки під час роботи з іноземними студентами, які свідчать про його зусилля, прогрес і досягнення в різних областях за певний період часу [2].

Портфоліо – це спосіб урахувати та оцінити результати роботи студентів-іноземців з дисципліни «Дитяча терапевтична стоматологія», який дає змогу повною мірою самореалізовуватися під час навчання та досягти високих результатів у навчанні. Він забезпечує перенесення акценту з оцінки на самооцінку, з того, що студент не знає і не вміє на те, що він знає і вміє. Інтегративність є складовою портфоліо, що включає кількісну і якісну оцінки, що передбачає співпрацю студента іноземця, педагогів під час його створення та безперервність поповнення оцінки. Введення оцінки особистих досягнень студента забезпечує розвиток наступних компонентів особистості: мотивації саморозвитку, формування позитивних орієнтирів у структурі персональної-концепції, розвиток самооцінки, вольової регуляції, відповідальності [3].

Сукупна підсумкова оцінка студента-іноземця відображає динаміку індивідуальних, освітніх досягнень з дисципліни «Дитяча терапевтична стоматологія» протягом усіх років навчання на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань. Вона носить прогресуючий, накопичувальний характер.

Важливою характеристикою технології портфоліо є її рефлексивність. Рефлексія є основним механізмом і способом самоатестації і самозвіту. Рефлексія – процес пізнання на основі самоспостереження свого внутрішнього світу [4,5].

Нами рекомендовано наступні види портфоліо для студентів іноземців: портфоліо досягнень, портфоліо-звіт, портфоліо-самооцінка, портфоліо – планування своєї роботи. Портфоліо дозволяє вийти на новий інтелектуальний розвиток умінь вищого порядку для студентів-іноземців стоматологічного факультету, сформувати їх вміння, які носять метакогнітивний характер [5,6,7].

Висновки. Для студента-іноземця даний метод – це організатор його навчальної діяльності, для викладача – засіб зворотного зв'язку і інструмент оціночної діяльності. Портфоліо носить особистісно-орієнтований характер, що є його відмінною особливістю та надає змогу фіксувати особисті досягнення студента з часом навчання з дисципліни «Дитяча терапевтична стоматологія» та оцінювати його прогресивне професійне зростання, що надає змогу сформувати компетентності у майбутнього фахівця дитячого стоматологічного профілю.

Література

1. Gorshunova NK. Innovatsionnye tekhnologii v podgotovke vracha v sisteme nepreryvnogo professional'nogo obrazovaniya. Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya. 2009;2:86-8. [in Russian].
2. Kotova SA, Prokopenya GV. Sistema portfolio dlya novoi pochatkovoi shkoli. Narodna osvita. 2010;5:185-6. [in Ukrainian].
3. Kolyutkin YuM, Mushtavinskaya IV. Obrazovatel'nyye tekhnologii i pedagogicheskaya refleksiya. SPb.: SPb GUPM; 2002. 48 s. [in Russian].
4. Fateeva IA, Kanatnikova TN. Metod «portfolio» kak prioritetsnaya innovatsionnaya tekhnologiya v obrazovanii: preemstvennost' mezhdru srednei shkoloj i vuzom. Molodoj uchenyj. 2012 Dec;12:526-8. [in Russian].
5. Khaiyanen EV. Usloviya stanovleniya lichnostnoi refleksii v podrostkovom vozdaste [dissertatsiya]. 2005. 141 s. [in Russian].
6. Kaskova LF, Karpenko OO, Andriyanova OYu, Vashhenko IYu. Udoshkonalennja zavdan' i cilej naukovo-pedagogichnih pracivnikiv medichnih vishiv dlja dosjagnennja jakosti novogo rezul'tatu v osvitn'omu procesi. Materiali Vseukrains'koi nauk.-prakt. konferencii z mizhnarodnoju uchastju «Udoshkonalennja jakosti pidgotovki likariv u suchasnih umovah»; 2016 berez. 24; Poltava; 2016. s. 89-92. [in Ukrainian].

7. Kaskova LF, Yanko NV, Karpenko OO, Vashchenko IYu. Methods of preparation of students to summative assessment. Materiali Hill Vseukrains'koi nauk.-prakt. konferencii z mizhnarodnoju uchastju «Aktual'ni pitannja jakosti medichnoi osviti (z distancijnim pid'ednannjam VM(F) NZ Ukrainy za dopomogou videokonferenc-zv'jazku); 2016 traven' 12-13; Ternopil'. Ternopil': TDM «Ukrmedkniga»; 2016. s. 67-9.

МОДЕРНИЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ДИТЯЧА ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ

Каськова Л. Ф., Ващенко І. Ю., Хміль О. В., Андриянова О. Ю., Янко Н. В.

Резюме. Наведено дані про застосування інноваційних методик для аудиторного та позааудиторного викладання дисципліни «Дитяча терапевтична стоматологія», використаних у роботі зі студентами-іноземцями. Методика портфоліо носить особистісно-орієнтований характер та надає змогу фіксувати та оцінювати досягнення кожного студента з дисципліни під час навчання, що надає змогу сформулювати компетентності у майбутнього фахівця дитячого стоматологічного профілю.

Ключові слова: студенти-іноземці, дитяча терапевтична стоматологія, портфоліо, інноваційні методики викладання.

МОДЕРНИЗАЦИЯ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «ДЕТСКАЯ ТЕРАПЕВТИЧЕСКАЯ СТОМАТОЛОГИЯ» ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ

Каськова Л. Ф., Ващенко И. Ю., Хмил Е. В., Андриянова О. Ю., Янко Н. В.

Резюме. Приведены данные о применении инновационных методик для аудиторного и внеаудиторного преподавания дисциплины «Детская терапевтическая стоматология», которые были использованы в работе со студентами-иностранцами. Методика портфоліо носит личностно-ориентированный характер и дает возможность учитывать и оценивать достижения каждого студента по дисциплине во время обучения, а также формирует компетентности у будущего специалиста детского стоматологического профиля.

Ключевые слова: студенты-иностранцы, детская терапевтическая стоматология, портфоліо, инновационные методики преподавания.

ENHANCEMENT OF THE METHODOLOGY OF TEACHING THE SUBJECT «PEDIATRIC THERAPEUTIC DENTISTRY» FOR INTERNATIONAL STUDENTS

Kaskova L. F., Vashchenko I. Yu., Khmil O. V., Andrianova O. Yu., Yanko N. V.

Abstract. Training of international students at Ukrainian Medical Stomatological Academy, majoring in Dentistry and mastering the discipline «Pediatric Therapeutic Dentistry» of Russian or English medium of study is challenging. The secret of the learning progress of students studying in a foreign environment is the presence of hypermotivation.

The problem-oriented approach to work with a patient is reflected in the study program for a pediatric dentist training, which facilitates the formation of professional competencies and critical thinking.

The training is aimed at the acquisition of competencies based on the basic cognitive, operational, legislative, communicative skills (abilities). General and specialized competencies include the ability to establish initial contact with a patient, to indicate and classify his/her problems, to provide primary medical care regardless of the severity of the disease, gender, age and other patient's individual features, to manage the process of providing medical care effectively and adequately with rational use of available health care resources, to coordinate medical assistance with other health care professionals.

Portfolio is a useful tool to evaluate and assess the results of international students learning across the discipline «Pediatric Therapeutic Dentistry», encouraging them to show their total self-fulfilment during the training and achieve high success in learning. It ensures the shift of emphasis from evaluation to self-assessment. Integration is part of a portfolio. The introduction of assessment of personal achievements of the student provides the development of the following components of personality: motivation for self-development, the formation of positive guidelines in the structure of personal concept, the development of self-esteem, strong-willed regulation, responsibility.

The aggregate final assessment of an international student reflects the progress of individual, educational achievements in the discipline «Pediatric Therapeutic Dentistry» during the entire period of study at the Department of Pediatric Therapeutic Dentistry with the Prevention of Dental Diseases. It is progressive and accumulative.

Reflexivity is an important characteristic of portfolio technique. Reflection is the main mechanism and method of self-certification and self-report. Reflection is a process of cognition based on self-observation of the inner world.

We recommend the following types of portfolios for international students: portfolio of achievements, portfolio-report, portfolio-self-assessment, portfolio – planning of their work. Portfolio facilitates a new intellectual development of enhanced skills for international students at the Faculty of Dentistry, to form their abilities that are meta-cognitive.

Conclusions. The method of portfolio for an international student is the organizer of his/her educational activity, and for the teacher, a means of feedback and a tool for evaluating the student's learning. Portfolio is personally oriented, which is its distinctive feature and allows to record the personal achievements of a student across the discipline «Pediatric Therapeutic Dentistry» and evaluate its progressive professional growth, which enables to form the expertise in the future pediatric dental professional.

Key words: foreign students, pediatric therapeutic dentistry, portfolio, innovative educative methods.

*Рецензент – проф. Білаш С. М.
Стаття надійшла 10.03.2019 року*